

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Kamily Hájkové a soudců JUDr. Julia Lavického a JUDr. Antonína Blaníka v právní věci žalobkyně: **Johana Bojovná**, bytem Muglinovská 42, Ostrava, zastoupené Mgr. Pavlem Poctivým, advokátem, se sídlem Novodvorská 667, Frýdek - Místek, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 25. 4. 2007, v řízení o kasační stížnosti právního zástupce žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 2. 2008, č. j. 18 Cad 96/2007 - 32,

takto:

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Zástupce žalobkyně (dále jen „stěžovatel“) napadá usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 2. 2008, č. j. 18 Cad 96/2007 - 32, kterým mu byla podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona č.150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), uložena pořádková pokuta ve výši 50 000 Kč za urážlivé podání. Nejvyšší správní soud řízení o kasační stížnosti usnesením ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 41/2008 - 64, přerušil podle § 48 odst. 2 písm. f) s. ř. s., a to proto, že před rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu probíhalo řízení o sporné otázce ve smyslu § 17 s. ř. s., na jejímž řešení záviselo rozhodnutí v projednávané věci. Konkrétně šlo o otázku, zda je krajský soud oprávněn k vydání rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty ve smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s. ve stádiu řízení po podání kasační stížnosti proti jeho rozhodnutí, kdy činí úkony ve smyslu § 108 s. ř. s. Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 14. 7. 2009, č. j. 4 Ads 101/2007 - 159, rozhodl tuto otázku tak, že krajský soud je oprávněn uložit pořádkovou pokutu podle § 44 odst. 1 s. ř. s. v řízení o kasační stížnosti, vykonává-li sám procesní úkony podle ustanovení § 108 a § 110 odst. 4 s. ř. s. V důsledku toho odpadl důvod pro přerušování řízení.

Stěžovatel v kasační stížnosti proti zmíněnému usnesení krajského soudu namítal, že rozhodnutí nesprávně řeší právní otázky, zda bylo jeho podání skutečně urážlivé a dále zda bylo možno za toto podání uložit pořádkovou pokutu jemu, jakožto právnímu zástupci žalobkyně.

Stěžovatel v této souvislosti namítá, že soud vůbec nevzal v úvahu povinnost advokáta řídit se pokynem klienta, zákonem o advokacii a etickým kodexem advokáta. Vázán těmito předpisy a pokyny je advokát oprávněn činit veškeré úkony k uplatnění práv svého mandanta a činit vše k prosazení jeho zájmů. Stěžovatel uvádí, že jak manžel žalobkyně, tak žalobkyně samotná byla přítomna jednání před krajským soudem, oba přítom vyjádřili své zděšení nad tím,

co v jednací síni viděli. Stěžovatel posléze koncipoval kasační stížnost v souladu s názory a podle formulací žalobkyně. Žalobkyně vyjádřila podpisem stížnosti souhlas s jejím obsahem.

Stěžovatel dále zdůrazňuje, že krajský soud, který ve věci rozhodoval, nadto skutečně v medicíně ani v medicínském právu vzdělán není, takže nejde o nepravdu, natož o urážlivý výrok. Pokud uvedl v kasační stížnosti ve věci žalobkyně, že soud otrocky přejal závěry posudkové komise, pak opět znovu tvrdí, že tomu tak je, a to na základě osobní zkušenosti z jednání ve věci žalobkyně. Z faktu, že soud nebral zřetel na poukaz stěžovatele na podle jeho soudu zcela vadné závěry posudku lékaře okresní správy sociálního zabezpečení, stejně jako na zcela odbytý a v podstatě neprovedený přezkum zdravotního stavu žalobkyně posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí, stěžovatel vyvodil, že krajský soud „*této složitě lékařské problematice absolutně nerozumí*“. Pokud se pak soud cítil být uražen tím, že stěžovatel v podání zmínil zdravotní handicap rozhodujícího soudce, stěžovatel namítá, že opět neřekl nic, co by nebyla pravda. Všichni, kdo byli v jednací síni, podle stěžovatele byli více než překvapeni, že soudce vykonává svou funkci v takovém zdravotním stavu, jaký byl na pohled více než evidentní. To podle stěžovatele není urážka soudu, ale spíše projevem lítosti.

V doplnění kasační stížnosti pak stěžovatel konečně poukázal i na to, že podle dřívějšího rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (byť jiného senátu než senátu v této věci rozhodujícího) je třeba pojem „urážlivého podání“ ve smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s. vykládat restriktivně a vztahovat jej zásadně pouze na podání obsahující vulgární výroky („nadávky“) a nikoliv na kritické hodnotící soudy, byť by tyto byly pro soud či soudce nepřijemné (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 3. 2008, sp. zn. 12 As 175/2007). Předmětné podání pak sice bylo vůči soudu kritické, nebylo však vulgární, a proto ve smyslu odkazovaného rozhodnutí nebyl k uložení pořádkové pokuty důvod.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Z obsahu soudního spisu zjistil Nejvyšší správní soud následující skutečnosti potřebné pro posouzení kasační stížnosti:

Stěžovatel v zastoupení žalobkyně dne 2. 1. 2008 podal kasační stížnost proti rozsudku krajského soudu ve věci invalidního důchodu žalobkyně. V ní krom jiného (vcelku rozsahem a argumentací skromného) obsahu závěrem uvedl:

„Naprosto nejhorší však pro mne je zjištění, že soud podle mého názoru naprosto nerozumí medicínské terminologii, není schopen chápat souvislosti, které vyplývají z jednotlivých lékařských zpráv, naprosto nechápe význam jednotlivých vyšetření, nechápe rozsah zdravotního postižení, možné příčinné souvislosti a jeho následky. To vše proto, že soud není v tomto oboru nijak vzdělán, ani se vzdělávat nechce, což logicky v tomto konkrétním případě vedlo soud k postupu, že jen otrocky přejal závěry posudkové komise, aniž by byl schopen uvědomit si, že můj zdravotní stav je zcela jiný, než se v posudku píše. Soud se však ani nesnažil věci porozumět a zjištit pravdu o mém zdravotním stavu, a proto mnou navržené důkazy bez dalšího zamítl.

Zaráží mne i to, že soudce, který tuto věc rozhodoval, byl sám natolik zdravotně handicapován, že mám důvodné pochybnosti o tom, že je schopen soudcovskou funkci dále zastávat a rozhodovat o tak složitých věcech, jakými nepochybně jsou přezkumy zdravotního stavu a orientace v medicínském právu.“

Kasační stížnost byla opatřena v závěru jménem žalobkyně, byla nicméně signována pouze stěžovatelem a stěžovatel ke kasační stížnosti přiložil plnou moc, již ho žalobkyně pověřila zastupováním v řízení o kasační stížnosti.

Krajský soud v záhlaví označeným usnesením uložil stěžovateli pořádkovou pokutu ve výši 50 000 Kč. V odůvodnění usnesení uvedl, že stěžovatel v kasační stížnosti, již sepsal v zastoupení žalobkyně, uvedl i pasáže, které byly citovány výše (krajský soud je doslovně v odůvodnění citoval). O těchto pasážích krajský soud v odůvodnění uvedl, že je nelze kvalifikovat jinak než jako urážlivé, proto považoval za naplněnou hypotézu normy § 44 odst. 1 s. ř. s., neboť ta váže možnost uložení pořádkové pokuty na učinění urážlivého podání či přednesu.

Usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 20. 2. 2008, kasační stížnost byla podána dne 29. 2. 2008.

Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí krajského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.) a tuto kasační stížnost podal včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). V kasační stížnosti uplatňuje důvody, které lze podle obsahu považovat za důvody ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto považuje pro tyto důvody kasační stížnost za přípustnou. Nejvyšší správní soud za této situace napadený rozsudek krajského soudu v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a v rozsahu kasační stížnosti podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatelovy námitky, jak již bylo předznamenáno, jsou svou povahou námitkami nezákonnosti rozhodnutí krajského soudu. Pokud jde o nezákonnost rozhodnutí, podstatnou otázkou je, zda byla na předmětný skutkový stav aplikována přílehlavá norma, která byla řádně vyložena.

Podle ustanovení § 44 odst. 1 s. ř. s. může být usnesením uložena jako pořádkové opatření pokuta až do výše 50 000 Kč tomu, kdo neuposlechne výzvy soudu nebo učiní urážlivé podání či přednes. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 19. 1. 2005, č. j. 3 Ads 57/2003 - 79, dostupný na www.nssoud.cz, smyslem pořádkové pokuty jakožto pořádkového opatření při vedení procesu je jednak zajištění hladkého průběhu a důstojného průběhu soudního řízení, jednak ochrana jak veřejné autority, kterou soud zastává, tak osobnostních práv osob účastnících se řízení v širokém smyslu (účastníci řízení, osoby na řízení zúčastněné, svědci, tlumočníci apod.). Pokud jde o urážlivá podání, Nejvyšší správní soud v témže rozsudku konstatoval, že po stránce objektivní je urážlivým každý výrok, kterým se autorita úředních orgánů zjevně snižuje nebo kterým jsou porušena osobnostní práva jiných osob. Primárním hlediskem pro posouzení oprávněnosti aplikace ustanovení § 44 odst. 1 s. ř. s. ve stěžovatelově případě je tedy zjištění, zda příslušné pasáže kasační stížnosti byly „objektivně urážlivými“ v naznačeném smyslu. V posuzovaném případě šlo o výroky hodnotící soud - nešlo tedy o výroky, jimiž by z povahy věci mohly být zasaženy osobnostní statky osob účastnících se řízení. Kritériem urážlivosti výroků je tu tedy již zmíněná zjevnost snižování autority soudu jako orgánu veřejné moci. To ostatně koresponduje plně s účelem pokuty ve smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s. jako pořádkového opatření, a to zajištění důstojnosti jednání před soudem. Jaké podání, resp. jaký výrok pak zjevně snižuje autoritu soudu?

Autoritou se v nejširším slova smyslu myslí sociální pozice, která je připisována nějaké instituci či osobě a která působí tak, že se jiní lidé ve svém jednání a myšlení řídí podle této instituce či osoby. Autorita vzniká buď společenskými procesy nebo na základě předcházející zkušenosti. Autorita státních orgánů, zejména pak orgánů soudních, je přitom typickou autoritou vzniklou jednak společenskými procesy, jednak autoritou formální resp. autoritou deontickou. Je to ústavní zákon, který formuluje soudnictví jako autoritativní státně mocenský nástroj rozhodování sporů a ochrany práv a vybavuje je pravomocí závazně stanovit individuálním rozhodnutím práva a povinnosti osob. Povaha soudní autority vyžaduje, aby nebyla zásadně, v samém základě, zpochybněna kompetence soudního orgánu konat své funkce.

Pro účely posouzení předkládaného případu není v tento okamžik potřebné zabývat se obsírně doktrinárními či judikatorními východisky a přístupy k pojetí přípustné míry kritiky soudní moci. V posuzovaném případě je totiž urážlivost podání zřejmá již ze samotné dikce sporných pasáží užitých stěžovatelem v kasační stížnosti na adresu krajského soudu (resp. na adresu konkrétního soudce rozhodujícího ve věci), že jde o soudy hodnotící („...soud podle mého názoru naprosto nerozumí medicínské terminologii, není schopen chápat souvislosti....“; „...soud není v tomto oboru nijak vzdělán, ani se vzdělávat nechce...“). Hodnotící soud, jehož pravdivost či nepravdivost nelze z povahy věci prokazovat, musí jednak vyvěrat ze skutečnosti, jednak musí být povaze věci přiměřený.

V posuzovaném případě je zjevné, že skutkový podklad pro vynesené soudy stěžovatel žádný nepřináší a ani přinést nemůže. Vzhledem k tomu, že předmětem řízení nebyly otázky ani medicíny, ani „medicínského práva“ (což ani z povahy věci možné není, jakkoliv se stěžovatel patrně domnívá opak - k omylu stěžovatele co do podstaty řízení ve věcech dávek důchodového pojištění podmíněných zdravotním stavem lze odkázat na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ve věci samé pod sp. zn. 6 Ads 40/2008), stěžovatel neměl nejmenší příležitosti učinit skutkový závěr o tom, jakými znalostmi medicínské terminologie rozhodující soudce disponuje, zda je schopen chápat souvislosti vyplývající z lékařských zpráv, zda je schopen chápat význam jednotlivých vyšetření apod.

Jakýkoliv prokazatelný skutkový základ pak postrádá stěžovatelovo konstatování, že postup soudu je způsoben tím, že „soud není v tomto oboru nijak vzdělán, ani se vzdělávat nechce“. Úsudek o tom, že někdo není vzdělán v oboru, který se údajně měl v rozhodnutí soudu uplatnit, leč se z povahy věci uplatnit nemohl, stejně jako úsudek o něčí vnitřní mentální rezervaci je absurdní. V tomto ohledu je použitá kritika zjevně excesivní v tom smyslu, že postrádá jakéhokoliv věcného podkladu - jde o čistě hodnotící soudy, které se neopírají o jakékoliv seznatelné skutečnosti. Zřejmým účelem použité kritiky je dehonestováním soudu dodat na přesvědčivosti předchozím argumentům.

V této souvislosti nemůže být omluvou, že použité formulace jsou snad výrazem frustrace z předchozího řízení, která mohla být zapříčiněna i mýjejším se náhledem na podstatu řízení. Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že v případě ukládání pořádkových pokut za urážlivá podání či přednesy je třeba mít na paměti, že urážlivé projevy účastníků mohou mít kořeny v jejich dlouhodobé frustraci z neúspěšného průběhu sporu či v jiných „pochopitelných“ důvodech a že soudy jako reprezentanti veřejné moci mají být nadány větší dávkou tolerance, velkorysosti a nadhledu, než je tomu u jednotlivých občanů, jak požaduje Ústavní soud ve své judikatuře (tak zejména náleze ze dne 17. 10. 2000 ve věci sp. zn. I. ÚS 211/99). Nicméně v posuzovaném případě šlo o podání, které formuloval advokát - právní profesionál, od něhož lze očekávat, že bude schopen od osobních pocitů při výkonu své praxe odhlédnout (k tomu viz níže). Zcela neakceptovatelným je pak poukaz na zdravotní handicap soudce v souvislosti s vyslovenou „důvodnou pochybností“ o schopnosti rozhodovat „tak složité“ případy, jako případy vyžadující orientaci v „medicínském právu“. Narážky na zdravotní postižení spojené s vyslovenou pochybností o mentální schopnosti postiženého patří k nejhrubším útokům ad personam, jejichž užití v argumentaci je oprávněně v běžném úzu označováno jako perfidní. Jde totiž o jednu z nejhrubších forem abusivní *ad hominem* argumentace, která zpochybňuje kognitivní schopnosti oponenta domněle objektivizujícím způsobem, a to na základě jeho vnějšího vzezření. Stěžovatelův pokus hodnotit svou výpověď později jako „výraz lítosti“ je v kontextu citovaných pasáží zcela nepřesvědčivý. V kontextu s předchozím zpochybněním vzdělání soudce v určitém oboru jde o zjevnou gradaci kritiky, nikoliv o pokus empatického vyjádření účasti na těžkém údělu zdravotně postiženého.

Vedle výše uvedeného nelze odhlédnout od skutečnosti, že podání, jehož část byla shledána jako urážlivá, formuloval právní profesionál, advokát. Shodou okolností tuto skutečnost vyzdvihuje i sám stěžovatel, ovšem v tom smyslu, že byl ohledně obsahu jím koncipovaného podání zásadně vázán s ohledem na ustanovení zákona o advokacii a etických předpisů pokyny žalobkyně. Nadto odpovědnost za obsah podání distribuuje na žalobkyni v tom smyslu, že konec konců obsah podání stvrdila svým podpisem. K tomu budíž poznamenáno následující:

V první řadě je třeba zásadně odmítnout pokus o distribuci odpovědnosti za obsah podání zpracovávaného advokátem na jeho klienta, jehož pokyny se řídí. Procesní teorie sice samozřejmě vychází z toho, že procesní úkony učiněné zástupcem účastníka jsou nahlíženy jako úkony onoho účastníka, nicméně pokud jde o procesně nerelevantní jednání v řízení (tj. jednání, které nemá samo o sobě vliv na průběh a výsledek řízení), typicky jednání týkající se právě pořádku v řízení, je přičitatelné vždy té osobě, která skutečně jedná. Procesní úkon

(kasační stížnost), jehož obsahem byly urážlivé pasáže, podal a koncipoval stěžovatel jako zástupce žalobkyně.

Dále pak Nejvyšší správní soud musí co nejrozhodněji odmítnout stěžovatelovu argumentaci v tom smyslu, že snad jeho profesní závazek vázanosti pokynem klienta ospravedlňuje užití výrazových prostředků, které klient požaduje, resp. které (byť expresivně) vyjadřují klientovy názory na soudní rozhodnutí. Takový výklad stavovských předpisů je třeba odmítnout jako zcela scestný. Podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, je sice advokát povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, nicméně pokyny klienta však není vázán, **jsou-li v rozporu s právním nebo stavovským předpisem**. Přitom podle § 17 téhož zákona je advokát při výkonu advokacie povinen postupovat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis. Tím je usnesení představenstva České advokátní komory ze dne 31. října 1996, č. 1/1997, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (dále jen „etický kodex“). Etický kodex zcela jasně přitom stanoví, že advokát je jednak všeobecně povinen poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu (čl. 4 odst. 1 etického kodexu), jednak je speciálně ve vztahu k soudům povinen zachovávat náležitou úctu a zdvořilost (čl. 17 odst. 1 etického kodexu).

Postavení stěžovatele jako advokáta jej tedy zavazuje naopak k mnohem vyššímu standardu chování a neumožňuje akceptovat u advokáta způsoby, které by snad byly omluvitelné jistými okolnostmi u účastníka řízení.

Pokud se týče stěžovatelova odkazu na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 3. 2008, sp. zn. 12 As 175/2007, pak šestý senát uznává, že stěžovatelovo podání nebylo (ve smyslu odkazovaného rozhodnutí) vulgární. Stěžovatelův odkaz však přesto nemá právní význam. Podle čl. 95 odst. 1 je soudce je při svém rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu. Ve smyslu čl. 89 odst. 2 Ústavy pak lze uvažovat i o závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu. Citované rozhodnutí jiného senátu Nejvyššího správního soudu je však „závazné“ pouze svou argumentační přesvědčivostí. Jelikož se šestý senát – jak již plyne z předchozí argumentace – s právním názorem obsaženým v rozhodnutí senátu dvanáctého neztotožnil, rozhodl tak, jak je ve výroku uvedeno.

Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů neshledal kasační stížnost stěžovatele důvodnou, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nenáleží. To by náleželo žalované - Nejvyšší správní soud však nezjistil, že by jí nějaké náklady v souvislosti s řízením o kasační stížnosti stěžovatele vznikly, proto Nejvyšší správní soud rozhodl, že žalované, přestože měla ve věci plný úspěch, se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. února 2017

Za správnost vyhotovení:
Markéta Veselá

JUDr. Kamila Hájková, v. r.
předsedkyně senátu